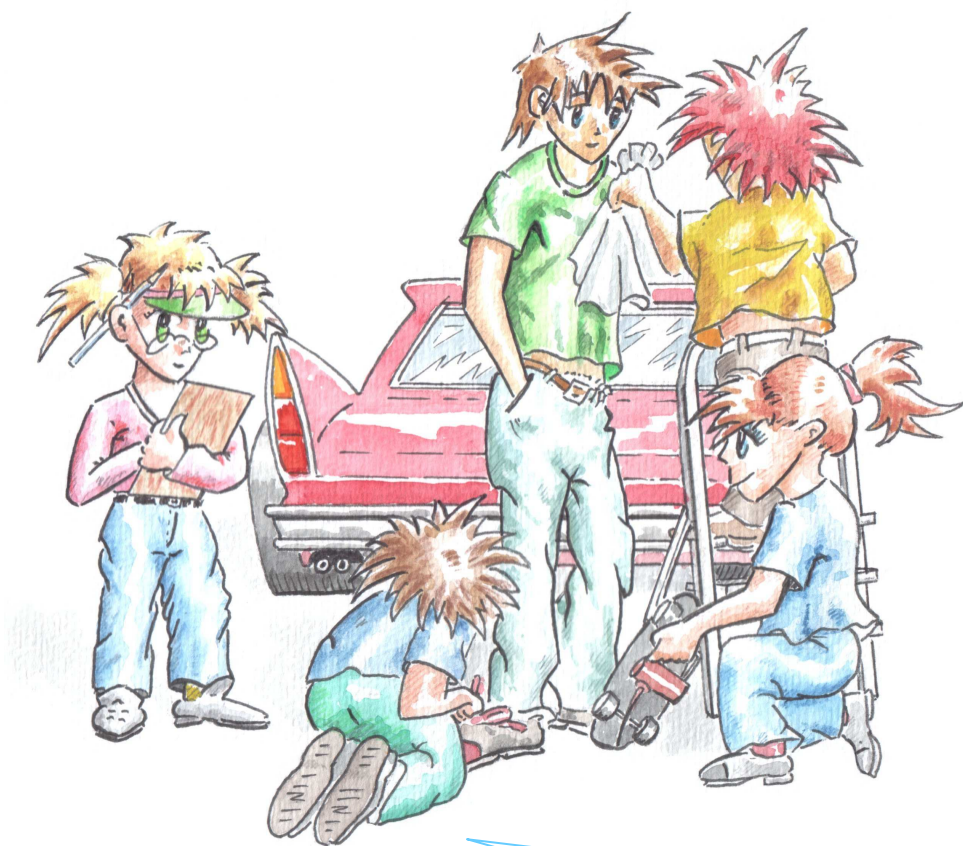

Evaluering af projekt Pitstop

Et toårigt, tværfagligt samarbejdsprojekt mellem Charlotteskolen og Fritids- og Ungdomsklubben 5'eren, med det formål at undgå eksklusion af elever fra skolen ved hjælp af en helhedsorienteret opgaveløsning

"Jeg skulle blive bedre til at læse og bedre til at passe mit arbejde i skolen. Og jeg er blevet meget bedre og min lærer roser mig". Interviewer: Så undervisningen i Pitstop har hjulpet dig med lektier og med skolen?
"Ja rigtig meget. Jeg har lært noget nyt, så jeg forstår det bedre". "Joachim", elev i Pitstop.

Organisering, metoder, samarbejde og effekter

Høje-Taastrup Kommune, september 2010

Evaluering af projekt Pitstop

Evalueringen er udarbejdet for:

Institution og Skolecentret
Fritid og Kulturcentret
Børn og Ungerådgivningscentret.
Pædagogisk Udviklingscenter
Høje-Taastrup Kommune 2010

Evalueringen er udarbejdet af:

Dorthe Vestergaard, udviklingskonsulent, Økonomi- og Analysecentret
Jette Bælum, pædagogisk konsulent for børne- og ungeområdet, Pædagogisk Udviklingscenter
Birgitte Færregaard Larsen, udviklingskonsulent, Børne- og Ungerådgivningscentret

Navne på elever, forældre og lærere/pædagoger er opdigtede i rapporten af hensyn til de medvirkendes anonymitet.

De bilag, der henvises til i rapporten, kan rekvireres i et af Høje-Taastrup Kommunes ovenstående centre.

Indhold

1. INDLEDNING	4
2. SAMMENFATNING	4
3. ORGANISERING	6
4. METODER I PITSTOP	8
4.1. UNDERVISNINGSMETODER	8
4.2. PROCES, DOKUMENTATION OG EVALUERING	9
4.3. STRUKTUR OG OMSORG.....	10
5. SAMARBEJDE	11
5.1. SAMARBEJDE MELLEML PITSTOP-MEDARBEJDERNE	11
5.2. SAMARBEJDE MELLEML PITSTOP-MEDARBEJDERNE OG LÆRERE, DER AFGAV ELEVER TIL PITSTOP....	12
5.3. SAMARBEJDE MED ANDRE FAGPERSONER.....	13
5.4. SAMARBEJDE MELLEML LÆRERE OG PÆDAGOGER, SOM IKKE ER INVOLVEREDE I PROJEKTET	13
6. EFFEKTER	13
6.1. FAGLIG EFFEKT	14
6.2. PERSONLIG EFFEKT	14
6.3. SOCIAL EFFEKT.....	15
7. METODE I EVALUERINGEN	15
7.1. VALG AF INFORMANTER	16
7.2. METODISKE FORBEHOLD	16
7.3. AFGRÆNSNINGER I EVALUERINGEN	16
8. PERSPEKTIVERING	16

1. Indledning

Denne rapport er en evaluering af Pitstop, der er et samarbejdsprojekt mellem Charlotteskolen og Fritids- og Ungdomsklubben 5'eren i Hedehusene. Pitstop projektet startede i april 2008 og er afsluttet i juni 2010.

Formålet med Pitstop var, at etablere et tilbud til børn i 4. – 7. klasse, der havde det svært fagligt eller socialt, og derfor i en periode havde brug for et pusterum og ekstra støtte. Pitstops medarbejdere var to lærere fra Charlotteskolen og to pædagoger fra Klub 5'eren. Børnene blev undervist i klubben hver tirsdag og torsdag i en periode på 13 uger. Hvert hold bestod af 5-7 elever. For at komme i Pitstop skulle børnene indstilles af deres lærere og derefter visiteres af skolelederen og klublederen. Det var også en forudsætning, at børnene og deres forældre tog imod tilbuddet.

Rapporten starter med at belyse, hvordan projektet er organiseret mht. ledelse, medarbejdere, rammer og økonomi.

Formålet med evalueringen er at analysere og formidle:

- 1) Metoder – Hvilke metoder, herunder fx undervisningsmetoder og dokumentations- og evalueringemetoder, der er benyttet, og hvilke fordele og ulemper, de eventuelt har.
- 2) Samarbejde - Hvordan samarbejdet mellem især skole og klub er forløbet mht. positive erfaringer og eventuelle ufordringer.
- 5) Effekter – Hvilke effekter projektet har haft på de børn, der har deltaget, i forhold til fx deres faglige, personlige og sociale udvikling.

Evalueringens datagrundlag består af kvalitative interview med de fire pitstop-medarbejdere, skoleleder, klubleder, tre lærere, der har haft elever i Pitstop, fire forældre til elever i Pitstop og fire børn, der har deltaget i et pitstop-forløb. Evalueringens kvalitative tilgang gør, at der ikke kan fremlægges resultater, som er statistisk repræsentative. Til gengæld giver evalueringstilgangen mulighed for at formidle et nuanceret billede af informanternes erfaringer med projektet. Emnerne metoder, samarbejde og effekter ses således fra flere forskellige aktørers perspektiv.

Evalueringen vil slutte med en kort perspektivering til forskningsprojektet "Effekterne af specialundervisning".

2. Sammenfatning

Evalueringens konklusion består af en sammenfatning af de overordnede tendenser fra evalueringens tre analyseafsnit: Metoder i Pitstop, samarbejde og effekter.

Metoder i Pitstop

Ud fra evalueringen kan det konkluderes, at de metoder, der blev brugt i Pitstop, tilsammen har skabt en helhedstilgang til eleverne. Der blev brugt flere forskellige metoder inden for undervisning, dokumentation og evaluering, foruden metoder der havde til formål at skabe struktur for eleverne.

1) Undervisningsmetoder

Undervisningsmetoderne var mange og forskellige, men generelt gav de børnene mulighed for at lære sig selv bedre at kende, så de kunne opnå en bedre forståelse af sig selv og dermed også af andre. De blev bedre til at reflektere over egne og andres motiver og handlinger. Metoder som fx mindmap blev brugt til, at eleverne kunne lære sig selv bedre at kende, mens fx samarbejds- og tillidsøvelser lærte eleverne at samarbejde med andre. Derudover fik metoden "læring gennem leg" eleverne til at lære fag som fx matematik på en ny og anderledes måde.

2) Dokumentations- og evalueringemetoder

De dokumentations- og evalueringemetoder, der blev brugt, hjalp samlet set pitstop-medarbejderne med at dokumentere og evaluere deres arbejde og elevernes udvikling. Der

blev eksempelvis brugt dag- og logbøger. Elevernes mål- og udviklingsplaner samt evaluerende møder med forældrene blev brugt som evalueringsmetoder.

3) Metoder til at skabe struktur

De metoder, der blev brugt til at skabe struktur for eleverne, gjorde børnene trygge, så de kunne åbne sig og både blive i stand til at lære noget om sig selv og tage imod den faglige undervisning. Skoledagen blev tilrettelagt, så den var forudsigelig for eleverne.

Samarbejde

Projekt Pitstop har krævet samarbejde mellem flere forskellige parter, først og fremmest mellem lærerne og pædagogerne i Pitstop og dernæst mellem medarbejderne i Pitstop og lærerne på skolen. Også skole- og klublederen har samarbejdet om Pitstop. Denne samarbejdsproces har udviklet sig løbende og givet projekt-deltagerne nyttige erfaringer i forhold til, hvordan der kan samarbejdes tværfagligt mellem lærere og pædagoger.

1) Samarbejde mellem pitstop-medarbejderne

Ifølge lærerne og pædagogerne i Pitstop supplerede de hinanden godt, og begge faggruppers kompetencer var nødvendige for at nå projektets mål. De to faggrupper fordelte arbejdet mellem sig, så lærerne havde det overordnede ansvar for tilrettelæggelsen af undervisningen. Pædagogerne havde primært fokus på "det hele barn" og på forældrekontakten. Forløbet viste, at lærere og pædagoger har hver deres faglige styrker, som med fordel kan udnyttes i stedet for at søge at tilnærme sig hinanden rent fagligt. En klar arbejds- og ansvarsfordeling har vist sig at være frugtbar, men et forholdsvis afstemt og ens børnesyn, har også vist stor værdi for projektets resultater. Alle fire medarbejdere havde fokus på omsorg og alle havde som udgangspunkt en anerkendende tilgang til, at arbejde med eleverne.

2) Samarbejde mellem pitstop-medarbejderne og lærere, der afgav elever til Pitstop

Ifølge pitstop-medarbejderne og de lærere, der afgav elever til Pitstop, samarbejdede de godt, både når en elev skulle starte i Pitstop, undervejs i forløbet, og når en elev skulle afslutte et forløb i Pitstop. Begge parter mener dog, at de med fordel kunne samarbejde endnu mere. De adspurgte forældre mener også, at det ville være gavnligt med endnu mere og tættere samarbejde mellem pitstop-medarbejderne og lærerne.

3) Samarbejde med andre fagpersoner

Det planlagte samarbejde med en PPR-psykolog kom aldrig i gang. Ifølge pitstop-medarbejderne ville det dog være en stor hjælp, at have en PPR-psykolog tilknyttet et tværfagligt projekt som Pitstop, dels til supervision og sparring og dels til at kvalificere visiteringen af elever til Pitstop.

4) Samarbejde mellem lærere og pædagoger, som ikke er involveret i projektet

Ifølge skolelederen og klublederen har det tværfaglige samarbejde i Pitstop bredt sig til de øvrige lærere og pædagoger fra henholdsvis skole og klub, så det generelle samarbejde mellem skole og klub er blevet bedre. Pitstop-medarbejderne, lærerne på skolen og forældrene vil dog (endnu) ikke betegne det generelle samarbejde som optimalt.

Effekter

Ud fra evalueringen kan det konkluderes, at Pitstop har haft en eller flere effekter på de fleste elever. Effekterne kan overordnet set opdeles i kategorierne faglige, personlige og sociale.

1) Faglige effekter

De faglige effekter har givet sig til udtryk ved, at nogle elever er blevet bedre til fag som dansk og matematik, fordi de har lært nye måder at arbejde med fagene på. Nogle er også blevet mere lærevillige og bedre til at koncentrere sig i skolen. Endelig har nogle elever fået et mere stabilt fremmøde i skolen efter Pitstop.

2) Personlige effekter

De personlige effekter kan ses ved, at mange af eleverne har fået bedre velvære og mere selvværd/selvtillid og er derfor blevet bedre til at udtrykke sig og evt. sige til og fra. Både elever, forældre, lærere og pitstop-medarbejdere giver udtryk for, at Pitstop-forløbet har medført personlige effekter for mange af eleverne.

Det har været en meget stor øjenåbner for mig at se, hvordan klubpædagogerne samarbejder med forældrene. De kunne godt lære os noget om forældresamarbejde. Vi har store fordomme om hinanden, så måske er det os, der skal fortælle vores kolleger på skolen, om hvordan vores forældresamarbejde kan udvikles. "Søren", lærer i Pitstop.

3) Sociale effekter

De sociale effekter har fx vist sig i elevernes omgang med andre børn, hvor eleverne generelt klarer sig bedre efter Pitstop-forløbet. Desuden er eleverne blevet bedre til at samarbejde. Flere elever og forældre tilkendegiver, at børnenes sociale relationer i skolen er blevet mindre problemfyldte efter Pitstop.

3. Organisering

Fra projektbeskrivelsen:

Formål:

- *I en 2-årig periode at forsøge at sikre en mere helhedsorienteret opgaveløsning til gavn for børn og unge i alderen 10-14 år, der er bosiddende i området.*
- *Tilbuddet har til formål at undgå eksklusion fra skolen/området af børn, der for en periode er i særlige vanskeligheder psykisk, fysisk eller socialt.*

Mål:

- *Udvikle samarbejdet mellem ledelsen i klub/skole - mellem medarbejderne i klubben/skolen og mellem de respektive bestyrelser, i relation til de elever, der indgår i tilbudet.*
- *Der skal etableres en procedure for sammenhæng mellem indsatsen for børnene i projektet, og de problemer, der har skabt vanskeligheder for dem i skolen, og her skal det tværfaglige netværk i lokalområdet inddrages i løsningen efter behov.*
(Der er ikke evalueret på dette punkt, men bestyrelser og ledere har udarbejdet forslag til det fremadrettede arbejde, bilag, dok.nr. 2849682)

Målgruppe:

- *Tilbuddet er rettet mod risiko-/bekymringsbørn, fra normalklasserne i 4.-7. klasse på Charlotteskolen, der af den ene eller anden grund fungerer dårligt i skolen. Eleverne skal kunne profitere af et normalt skoletilbud, men drage ekstra nytte af et anderledes pædagogisk tilbud i 10 [senere 13] uger. Eleverne skal være kendt i PPR (pædagogisk Psykologisk Rådgivning) og endvidere være bosat i lokalområdet.*
(bilag, dok.nr. 1871595, der indeholder hele projektbeskrivelsen)

Baggrunden for projektet

Projektet var oprindeligt et ønske, der var opstået i forældrebestyrelsen i Fritids- og Ungdomsklubben 5'eren, og det var forældrebestyrelsen, der satte gang i planerne. Personalet på Charlotteskolen og i klubben har gennem en årrække oplevet en stigning i antallet af elever, der i perioder har haft svært ved at være i et almindeligt undervisningsforløb i klassen. De to ledere fra skole og klub var enige med forældrene om behovet og indstillede på at indgå i et tæt samarbejde med forældrene om etablering af forsøget.

Økonomi

Der blev fra starten afsat 1.602.600,- kr. til en toårig projektperiode.

Beløbet var afsat til:

- lønninger til de fire medarbejdere i Pitstop
- vikardækning i Pitstop
- mødeaktiviteter (fællesmøder, styregruppemøder, forældremøder, planlægning, supervision m.v.)
- undervisning af ekstern underviser (coaching, konflikthåndtering)
- et årligt internat dels til opstart af projektet og dels i midten af projektet
- midler til forældremøder/-kontakt
- 15.000,- kr. til aktiviteter, ture o.l. til hvert hold elever.

(bilag, dok.nr. 2003115)

Styregruppen

Det var oprindelig planen, at styregruppen skulle bestå af skolechefen, chefen for klubområdet, chefen for Børne- og Ungerådgivningscentret, skole- og klubleder samt projektleder. Der var imidlertid ikke behov for megen styring, så chefgruppen vedtog, at møderne blev afviklet

med deltagelse af lederen af Børne- og Ungerådgivningscentret, de to ledere fra skole og klub, samt alle fire medarbejdere og projektlederen.

Projektledelse/forankring

Den daglige ledelse af projektet blev varetaget af lederen på skolen og lederen i klubben i samarbejde med de fire ansatte. Dertil var kommunens Børne- og ungekonsulent fra Pædagogisk Udviklingscenter tilknyttet som projektleder og som bindeled til Børne- og Ungerådgivningscentret, som finansierede projektet. Medarbejderne holdt møder med og brugte projektlederen til faglig sparring og supervision efter behov. Endvidere blev der afviklet tre todages seminarer, hvor medarbejderne, de to ledere og projektlederen i første omgang satte projektet i gang, midtvejsevaluerede og til sidst samlede de opnåede erfaringer sammen, med henblik på en mulig forankring af projektet.

Medarbejderne i projektet

Projektet havde tre kvindelige ansatte og én mandlig. Medarbejderne i Pitstop oplevede, at det var en fordel, at der både var mandlige og kvindelige medarbejdere.

De fire medarbejdere, der blev frikøbt til projektet, var udvalgt af deres ledere, på baggrund af deres faglighed, erfaring med undervisning i specialklasser og erfaring i arbejdet med udadreagerende unge. De havde alle fire mange års erfaring som hhv. lærere og pædagoger og var ifølge skole- og klublederne kendte og respekterede i lokalområdet og på egen skole/institution for deres anerkendende børnesyn. De to pædagoger havde desuden stor erfaring med forældrearbejde i udsatte familier.

Visitering

Det var elevens klasselærer, der kunne indstille eleven til Pitstop. Læreren brugte et indstillingsskema til kort at beskrive de problemstillinger, som eleven stod over for, samt til kort at beskrive, hvad der hidtil var gjort for at afhjælpe dem. Den endelige visitering til Pitstop lå hos skolelederen og PPR-psykologen, men blev i praksis foretaget af skole- og klubleder i en tæt dialog. Efter visitering fik eleven og dennes forældre et brev med oplysning om tilbuddets indhold (bilag, dok.nr. 2057171).

Der blev aflagt et hjemmebesøg, hvor forældrene kunne få tilbuddet yderligere uddybet og afslutningsvis blev der udarbejdet en samarbejdskontrakt mellem Pitstop, forældre og elev. (bilag, dok.nr. 2057182).

Rammerne

Undervisningen var bevidst lagt i klubbens lokaler, dels fordi de alligevel var ledige i formiddagstimerne og dels for at signalere over for eleverne, at det var et anderledes undervisningstilbud. Evalueringen viser, at der var fordele ved, at undervisningen foregik i klubben: Det gav medarbejderne mulighed for at tilgodese elevernes forskellige læringsstile samt at anvende helt andre metoder og vinkler i undervisningen, end der ofte er mulighed for på en skole. Ifølge lærerne tvang det dem til at tænke kreativt i forhold til at gennemføre undervisningsforløbene på andre måder. Rammerne gav også medarbejderne mulighed for at skabe en både intim og hyggelig ramme om den fælles start på dagen, morgenmaden, samt at gå i enrum med elever, der fik behov for "luftforandring". På grund af normeringen, var det også muligt at tage en elev helt ud af undervisningen, gå en tur, tage i byen og handle eller noget tredje. Det bidrog til det nødvendige relationsarbejde, som også var bærende i projektet. Hver elev havde adgang til bærbar computer, da en væsentlig del af undervisningen var organiseret sådan, at eleverne skulle arbejde selvstændigt med flere af deres opgaver.

Klubbens kontorassistent tog sig af de administrative opgaver og var uundværlig i forhold til at styre projektets økonomi, finde materialer, ændre på rengøringens arbejdstid, tage kopier og mange andre praktiske gøremål, der bidrog til at projektet kunne køre.

Arbejdstid

Undervisningen foregik hver tirsdag og torsdag i tidsrummet 8.00-13.00 med efterfølgende opsamling i personalegruppen og planlægning af næste dags forløb. Lærerne var ansat til hver 8 undervisningslektioner om ugen, derudover havde hver lærer 120 timer på årsbasis til andet arbejde, herunder møder og koordinering af indsatsen. Pædagogerne var ansat til 15 timer ugentligt, da de havde telefontiden fra kl. 7.00.

Tirsdag og torsdag er godt, for så kan man afprøve det dagen efter i skolen. Tirsdag og onsdag havde ikke været godt – så skulle man have ventet to dage med at afprøve det, man havde lært.

"Magnus", elev i Pitstop

I skole og i Pitstop

Eleverne fik undervisning i deres egen klasse de tre dage, hvor de ikke gik i Pitstop. Det sikrede kontinuitet, og at de ikke blev udelukket fra fællesskabet i klassen. Det kan i første omgang se ud som om, at den enkelte elev blev ekskluderet fra klassen, i det øjeblik de blev "indskrevet" i et Pitstop-forløb, men evalueringen viser, at hverken den enkelte elev, eller den lærer, der har indstillet eleven, oplever, at det er det, der er sket. Tværtimod oplever de, at den anerkendende tilgang, som medarbejderne har til eleverne i Pitstop, har bidraget aktivt til, at eleven kunne forblive i klassen og få et bedre skoleforløb.

4. Metoder i Pitstop

I Pitstop har lærerne og pædagogerne brugt mange forskellige metoder til at sikre en helhedsorienteret tilgang til eleverne. De har benyttet flere forskellige undervisningsmetoder, dokumentations- og evalueringemetoder og metoder til at skabe struktur for børnene. De enkelte metoder skal betragtes som dele af en samlet helhed, idet de har suppleret hinanden og tilsammen har givet en helhedstilgang til eleverne. Selvom pitstop-medarbejderne generelt har brugt de samme metoder til alle hold, har de dog også forsøgt at tilpasse forløbet til hvert hold. Medarbejderne siger fx: *"Ved nogle hold har vi vægtet samtale højt, og ved andre har vi nedprioriteret det"*. Forløbet blev altså justeret ved hvert hold, efterhånden som medarbejderne fik bedre kendskab til børnenes evner og behov, men generelt har de brugt de samme metoder.

4.1. Undervisningsmetoder

I Pitstop har lærerne og pædagogerne anvendt andre undervisningsmetoder end de, der normalt benyttes i skolen. Det er de to lærere, der ud fra mange års erfaring besluttede, hvilke metoder, der skulle anvendes. Metoderne er erfaringsmæssigt velegnede til at arbejde med elevernes selvværd og identitet.

Mindmap: Mindmap er en notatteknik, hvor man strukturerer sine tanker. Medarbejderne siger: *"Vi brugte mindmappet som et pædagogisk redskab for at lære børnene at lave struktur. Det var forvirrende for dem i skolen, for de fandt aldrig ud af, hvordan man gjorde tingene. Derfor lærte vi dem at bruge mindmap-teknikkerne, så de kunne bruge dem, når de kom over i skolen og skulle lære dansk eller andet"*. Ifølge pitstop-medarbejderne har de på 3-4 hold arbejdet med mindmap, hvor børnene selv var i centrum, og hvor børnene skulle udvide mindmappet med forskellige emner, såsom "det gør mig ked af det", "det gør mig glad", "det interesserer mig" osv. Ideen var, at mindmappet skulle blive til et slags identitetskort, så børnene opnåede et øget kendskab til sig selv. Mindmap-teknikken fik børnene til at se indad og dermed til at se, hvor meget de hver især indeholdt af følelser og evner. Én af pitstop-medarbejderne udtaler: *"Børnene har været meget overraskede over at se, hvor meget de egentlig rummede. De skulle jo sætte ord på 'hvem er jeg' og 'hvad kan jeg'"*. Eleverne arbejdede videre med deres mindmap på andre måder. Fx blev eleverne fotograferet enkeltvis, hvor de udviste en bestemt følelse eller et bestemt humør, og efterfølgende skulle de så skrive en tekst til følelsen/humøret, der forklarede hvornår og hvorfor, de havde det sådan. Det blev til billedfortællinger om dem selv, der blev opsat i et computerprogram med underlægningsmusik. Fortællingerne skulle bl.a. hjælpe dem til at forstå deres egne udtryk og til at forklare, hvordan de gerne ville ses af andre.

Portfolio: Portfolio blev brugt til at udbygge det, der står i mindmappet, og som et synligt bevis på børnenes kunnen. Portfolio skulle bruges til at sikre, at børnene kunne huske alt, hvad de havde lavet. Én af pitstop-medarbejderne udtaler om portfolio: *"Det handler om at give børnene ros. Den pædagogiske del har hele tiden været at give dem selvtillid, og at lære dem noget om dem selv."*

Samarbejds- og tillidsøvelser: Evalueringen viser, at samarbejds- og tillidsøvelserne har været vigtige for børnenes selvforståelse og deres tilgang til andre mennesker. Pitstop-medarbejderne lavede mange forskellige samarbejds- og tillidsøvelser med børnene, der skulle få dem til at acceptere og stole på sig selv og hinanden nok til at kunne samarbejde. En medarbejder siger: *"Det handler om, at man skal lære at acceptere, at vi er forskellige, men at man godt kan være sammen og arbejde sammen alligevel. Man skal have tillid til, at andre ikke vil én noget ondt, men at man kan bruge hinanden"*. Tillidsøvelser var også gode til at udfordre og rykke børnene i forhold til deres selvopfattelse og syn på andre. Én af medarbejderne udtaler: *"Børnene har haft brug for at slippe de mange roller, de har haft i skolen, og*

de har opdaget styrker og svagheder ved hinanden". Flere elever har udtrykt, at tillidsøvelserne også var det sjoveste ved Pitstop. En enkelt elev gav udtryk for, at det både var det sjoveste og det sværeste.

Læring gennem leg: Læring gennem leg var en god måde, hvorpå medarbejderne kunne få børnene til at forstå de fag, som de ellers ikke forstod eller interesserede sig for. I Pitstop foregik undervisningen generelt på en anderledes og mere personlig måde. En elev udtrykker det sådan: *"I skolen sidder man bare ved bordene og skriver. Herovre [i Pitstop] laver man det faglige, men på en anden måde. Her er det mere personligt end i klassen"*. Mange af børnene havde svært ved specifikke fag som fx matematik, da de startede i Pitstop, så medarbejderne forsøgte at lære dem matematik gennem forskellige, anderledes øvelser, der minder om leg. En af eleverne udtaler: *"Matematik blev rigtigt nemt, da lærerne i Pitstop viste det på en anden måde"*. Medarbejderne forsøgte også at lære børnene dansk på en anderledes måde. En elev fortæller: *"Jeg har lært om dansk på en sjov måde, så det er sjovt at læse en bog. Jeg skulle bare finde en interessant bog"*.

Computer: Meget af undervisningen foregik ved computere, hvor børnene kunne arbejde med sig selv på en ny og anderledes måde. Nogle af børnene kunne ikke arbejde på computere, før de kom i Pitstop. De blev introduceret for nye programmer som Powerpoint, Photo Story og Mediator, hvor de kunne arbejde med både tekst, musik og billeder. For at give eleverne mulighed for at arbejde på andre tidspunkter med deres mindmap, stamtræ, eller andet, havde de hver især en USB-nøgle, som det hele lå på. Endvidere blev computere brugt aktivt til at søge på internettet efter, de emner som grupperne var optagede af, eller som medarbejderne skønnede ville være hensigtsmæssige, herunder "mobberegler", "sikker chat" o.l.

Han fortalte om en bestemt øvelse, der havde været sjov. Han viste de plancher, han lavede i Pitstop, og så snakkede vi om det. Det har kørt meget på følelser deroppe - hvordan man gør hinanden glade, hvornår man er ked af det, og hvordan man gerne vil have at andre skal se én. "Anette",

4.2. Proces, dokumentation og evaluering

Pitstop-medarbejderne fulgte så vidt muligt en bestemt opstarts- og samarbejdsproces ved hvert hold. Pitstop-medarbejderne sørgede også for hele tiden at dokumentere, de ting de lavede med børnene, både visuelt via billeder og skriftligt via dagbøger. Derudover blev der løbende og afslutningsvist evalueret på hver enkelt elev og hvert forløb.

Møder med forældrene: Evalueringen har vist, at det var vigtigt med et godt samarbejde med forældrene, da det var med til at sikre en helhedstilgang til eleverne. Når et barn blev visiteret til Pitstop, blev der holdt et opstartsmøde med forældrene og barnet, enten i hjemmet eller på skolen. Flere forældre giver i evalueringen udtryk for, at opstartsmøderne var gode, fordi det gav medarbejderne mulighed for at forklare forældre og børn, hvad projektet gik ud på, og hvad de håbede barnet kunne få ud af det. Det var også på opstartsmødet, at forældre og børn skulle underskrive en "kontrakt" om samarbejdet. Undervejs i forløbet blev forældrene kontaktet, hvis der var noget særligt, de skulle gøres opmærksomme på. Nogle forældre kontaktede også selv pitstop-medarbejderne, hvis de havde spørgsmål. Når et barn havde afsluttet et forløb i Pitstop, blev der ligeledes afholdt afsluttende møder med forældre og børn. Forældrene var glade for de afsluttende møder, fordi de her fik fortalt, hvad barnet havde fået ud af pitstop-forløbet og evt. råd om, hvordan de kunne holde fast i en positiv udvikling.

Mål- og udviklingsplaner: Overlevering af viden fra skolen til Pitstop og fra Pitstop til skolen, fx ved hjælp af mål- og udviklingsplaner, har vist sig at være meget vigtig. Skolens mål- og udviklingsplaner gav pitstop-medarbejderne indblik i specifikke problemstillinger og mål for hver elev at tage udgangspunkt i. Mål- og udviklingsplanerne indeholdt status, mål og ønsker for hvert enkelt barn. Når eleven havde afsluttet et forløb i Pitstop, blev elevens udbytte af forløbet også skrevet ind i planerne. Planerne blev derefter givet tilbage til skolen, så barnets lærere kunne bruge informationen og arbejde videre med planerne. Både pitstop-medarbejderne og lærerne synes dog, at der kunne være brug for bedre overlevering af viden.

Dagbog/logbog: Pitstop-medarbejderne fandt det nyttigt at føre dagbog eller logbog efter hver dag med Pitstop. De holdt også et afsluttende møde med eleverne efter hver dag, hvor

de drøftede dagens begivenheder og gav opgaver for til næste gang. Bagefter holdt medarbejderne et afsluttende/evaluerende møde uden eleverne.

Opfølgning: Evalueringen har vist, at det er vigtigt at følge op på elevens trivsel og udvikling efter forløbet i Pitstop. Selvom eleven gik i sin sædvanlige klasse tre dage om ugen under et forløb i Pitstop, kunne det virke overvældende, når eleven skulle tilbage i klassen på fuld tid, og ikke længere havde Pitstop som pusterum. Derudover var der udfordringer forbundet med, at eleven havde ændret sig under pitstop-forløbet, mens klassen, som han/hun kom tilbage til, var den samme. Dette kunne være svært at takle for pitstop-eleven. Pitstop-medarbejderne holdt et opfølgingsmøde med hver enkelt elev ca. to-tre måneder efter, at han/hun var stoppet i Pitstop. Pitstop-medarbejdere, lærere og børn er dog enige om, at der gerne må være endnu mere opfølgning, hvis man skal sikre, at effekten af Pitstop ikke går tabt. På midtvejsseminar i 2009, besluttede medarbejderne, at de ville bestræbe sig på at følge eleverne, minimum et år efter at eleverne havde afsluttet et forløb i Pitstop. Det er efter afslutningen af projekt Pitstop blevet besluttet, at den ene af lærerne får 10 timer til at lave opfølgning på eleverne.

4.3. Struktur og omsorg

Det var vigtigt for forløbet, at pitstop-medarbejderne sørgede for at skabe struktur for eleverne. Dagen skulle som udgangspunkt være forudsigelig. Dog kunne aktiviteterne ændres, hvis dagen forløb anderledes end planlagt. Derudover har omsorg været vigtig for at gøre børnene trygge og give dem selvtillid, så de fik et fagligt udbytte.

Morgenmad: Pitstop startede altid på den samme måde, nemlig med fælles morgenmad. Det var en måde, hvorpå pitstop-medarbejderne for det første kunne sikre sig, at børnene fik morgenmad, så de kunne koncentrere sig, og en måde hvorpå børnene kunne komme tættere på hinanden og på medarbejderne. En af eleverne fortæller: *"Vi mødes før og får morgenmad og sådan lærer vi hinanden at kende ved bordet før undervisning. Vi skal fortælle om os selv"*.

Dagens forløb: Det var vigtigt, at der var struktur på dagen, så børnene hele tiden vidste, hvad de skulle. Pitstop-medarbejderne sørgede derfor for at gøre dagen forudsigelig: *"Vi strukturerede dagen for børnene ved at fortælle dem, hvad de skulle, og hvor lang tid de havde til det, undtagen for ét hold, der selv kunne administrere at veksle mellem opgaverne"*.

Skiftevis skole og Pitstop: Evalueringen har vist, at det fungerede godt, at Pitstop lå hver tirsdag og torsdag, så børnene skiftevis var én dag i deres almindelige klasse og én dag i Pitstop. Denne oplevelse deles af alle interviewede. På den måde bevarede børnene kontakten til deres klasse, ligesom de kunne afprøve, hvad de havde lært i Pitstop allerede dagen efter, når de var tilbage i klassen. Ulempen ved, at Pitstop lå fast tirsdag og torsdag var, at nogle af børnene gik glip af fag som sløjd og svømning, der kun lå én dag om ugen, nemlig tirsdag eller torsdag. Ifølge børnene selv, fik de dog hurtigt indhentet det forsømte.

Omsorg: Det har været en vigtig del af pitstop-medarbejdernes arbejde at drage omsorg for børnene. En medarbejder udtaler: *"Det har vist sig at være en stor omsorgsopgave. Det har været rigtig vigtigt for børnene at få ekstra omsorg. På den måde har projektet været en ubetinget succes, for ingen børn tager skade af at få ekstra omsorg"*. Omsorg blev brugt til at gøre børnene trygge og give dem selvtillid, så de fik ro til at koncentrere sig om at lære noget fagligt, og til at give dem troen på, at de kan. En af medarbejderne udtaler: *"Man ser mange gange, at når børnene får ro til at koncentrere sig, så blomstrer de fagligt"*. Som eksempel på omsorg kan nævnes, at børnene blev hentet, hvis de ikke selv mødte op i Pitstop. De kunne få hjælp til at gennemføre en svær samtale med en klassekammerat, en ven eller et familied medlem, hvor relationen havde lidt skade. Hvis en elev havde svært ved at styre sit temperament, blev der skabt mulighed for at kunne rase ud i en rum og langt væk fra de øvrige elever. De kunne få gode råd om sund kost, personlig hygiejne eller lignende. Sorg over forældrenes skilsmisse, familiemedlemmers død o.l., kunne der bruges ekstra tid på at få talt ud om. Eleverne havde ligeledes mulighed for at dele deres glæde over en ny lillebror, frustrationer over uvenskab med en klassekammerat eller andet. Dermed blev der plads til, at eleven kunne rumme den faglige undervisning.

5. Samarbejde

Dette afsnit sætter fokus på det samarbejde, der indgik i Pitstop-projektet. Afsnittet fokuserer på de erfaringer, som dette samarbejde har givet samarbejdspartnerne. Erfaringer, som det kan være værd at tage udgangspunkt i, når der planlægges nye samarbejdsprojekter mellem lærere og (klub-)pædagoger.

5.1. Samarbejde mellem pitstop-medarbejderne

Da Pitstop-projektet startede, var én af udfordringerne for de to faggrupper, hhv. lærere og pædagoger, at finde de samarbejdsmetoder, der gav størst mulig effekt for de elever, der skulle deltage i Pitstop. Pitstop er et skoleprojekt, men det var tankegangen, at der var brug for både lærernes og pædagogernes faglighed.

Evalueringen viser, at de to faggrupper erfarede, at en klar rollefordeling kan være gavnlig i tværfaglige undervisningsprojekter. Medarbejderne i Pitstop oplevede, at lærere og pædagoger har hver deres styrker, som med fordel kan udnyttes i stedet for at søge at nærme sig hinanden rent fagligt. Lærerne var særligt gode til at undervise, skabe struktur og sikre, at eleverne fik lavet de øvelser, der var planlagt. Det var lærerne, der havde ansvaret for den undervisningsmæssige del af forløbet, selvom begge faggrupper deltog i undervisningen. Pædagogerne var i kraft af deres faglighed, gode til at løse konflikter i gruppen og til at se, hvilke faktorer, der havde betydning for elevernes trivsel. Det var også pædagogerne, der primært varetog den løbende kontakt til forældrene. Pitstop-forløbet har vist, at de to faggrupper har vidt forskellige tilgange til forældresamarbejdet: Lærerne har tradition for at fortælle forældrene, hvordan det går med deres barn i skolen. De socialt udsatte forældre oplevede ofte denne form for samarbejde som asymmetrisk. Pædagogernes tilgang til forældresamarbejdet var anderledes og virkede mere imødekommende for forældrene, fordi pædagogerne spurgte til forældrenes egne oplevelser. En af pitstop-lærerne fortæller: *"Forældresamarbejdet i Pitstop er langt mere ligeværdigt, end vi har tradition for i skolevæsenet"*.

Begge faggrupper havde fokus på at give børnene omsorg, når de havde brug for det. Evalueringen viser også, at de fire medarbejdere havde det til fælles, at den anerkendende tilgang til eleverne og den bevidste brug af anerkendende pædagogik, var det bærende element i deres måde at løse opgaven på. Medarbejderne var enige om, at de ville finde helhedsløsninger, nye metoder og at det tværfagligt samarbejde, skulle være det gennemgående tema i projektet. Humoren var også et vigtigt element. Det skulle blive sjovt for børnene at lære noget, og det skulle være sjovt for medarbejderne at arbejde i projektet. De tog udgangspunkt i at udvikle metoderne i projektet ud fra en anerkendende tilgang til børnene, finde deres læringsstile og inddrage de mange intelligenser i opgaven – kort sagt lede efter det, der virker for den enkelte. Det betød, at de havde brug for god sparring med de kolleger, der havde et godt kendskab til de elever, der blev visiteret til projektet. Medarbejderne var også enige om, at projektet kun kunne lykkes, hvis det foregik i et ligeværdigt samarbejde.

Pitstop-medarbejderne erfarede således, at både lærernes og pædagogernes kompetencer var vigtige, for at eleverne kunne få optimalt udbytte af forløbet i Pitstop. Evalueringen viser, at kombinationen af struktur og faglige udfordringer på den ene side, og omsorg og personlige udfordringer på den anden side, er en af styrkerne ved at lade de to faggrupper samarbejde. Flere af børnene var bagud rent fagligt, og havde derfor brug for hjælp til at få styr på skolearbejdet. Børnene havde typisk også mange problemer at tumle med, enten på hjemmefronten eller i skolen, som gjorde, at de havde uro inde i sig selv, ikke var samarbejdsvillige eller til tider var udadreagerende og skabte konflikter. Derfor havde børnene brug for mere end blot undervisning.

Den kulturforskel, som kom til udtryk i samarbejdet mellem de to faggrupper, skyldtes ikke kun de enkelte læreres og pædagogernes faglige og personlige egenskaber, men også de rammer og vilkår, som de to faggruppers arbejde var underlagt. Det var fx en afgørende faktor, at lærerne havde forberedelsestid, og dermed tid til at planlægge et undervisningsforløb, mens pædagogerne som bekendt ikke havde forberedelsestid. En af pitstop-lærerne udtaler:

"Der er en kulturforskel, men vi har hurtigt lært hinanden at kende. Vi arbejder på forskellige måder – fx pga. arbejdstidsaftaler og pga. forskellige mål. Lærerne er strukturerede i 45 minutters moduler og skifter mellem fag og grupper/klasser. Vi

Der har været for lidt opfølgning. Her kan forbedres. Eleverne kan ikke selv føre tingene – de strategier de lærer i Pitstop – tilbage til klassen. Jo, én af mine elever har kunnet gøre noget af det. Det er svært at følge op på barnet, når det ikke er os lærere, der har arbejdet med dem i Pitstop. Det kunne være rart, hvis de voksne i Pitstop kom over og hjalp eller havde samtaler. *“Miranda”, klasse-lærer med elever i Pitstop*

har lært af pædagogernes måde og evne til at sige: “Sådan kan vi ikke gøre lige nu, nu må vi gøre noget andet. Lige nu er det noget andet end lærerens strukturering, der er vigtigt”.

Der er enighed blandt pitstop-medarbejderne og skole- og klublederen om, at projektet har udviklet sig til at være et skoleprojekt, hvor tilgangen til

børnene har været på “klubmåden”. De har tilnærmet sig børnene, som de gør i klubben: Tankegangen var, at man skulle se “det hele barn”, at der kunne være andre problemer, der skulle løses først, før eleverne var i stand til at være modtagelige for den faglige undervisning.

Evalueringen viser således, at der opstod en ny fælles faglig indsigt, som ikke ville være fremkommet, hvis kun den ene faggruppe havde været repræsenteret i forløbet i Pitstop.

5.2. Samarbejde mellem pitstop-medarbejderne og lærere, der afgav elever til Pitstop

Pitstop-projektet har vist, at samarbejde mellem pitstop-medarbejderne og de lærere, der havde elever i Pitstop, er vigtigt. Samarbejdet startede ved indstillingen af elever til Pitstop, fortsatte undervejs og blev videreført efter, at eleven var stoppet i Pitstop.

Klasselærerne fortæller, at forløbet i Pitstop gav dem en unik indsigt i “det hele barn”. Det, at få flere øjne på eleven, betragter lærerne som en stor fordel: *“På den måde har man kunnet sparre med hinanden, og det har man fået overraskende meget godt ud af”.* Lærerne ser derigennem nye sider af eleven og oplever ofte, at pitstop-forløbet medvirker til, at de kommer tættere på eleven.

Lærerne oplevede, at de havde stor indflydelse på, hvilket udbytte, deres elever skulle have ud af deltagelsen i Pitstop. I Pitstop tages der udgangspunkt i elevens mål- og udviklingsplan, som lærerne har arbejdet med. På den måde skabes der sammenhæng i den indsats, som eleven hidtil er blevet tilbudt, og forløbet i Pitstop. Pitstop-medarbejderne vidste dermed allerede fra starten af forløbet, hvilke vanskeligheder eleven befandt sig i.

Evalueringen peger på, at det især er vigtigt med et godt samarbejde mellem pitstop-medarbejdere og klasselærer efter, at eleverne har afsluttet deres pitstop-forløb. Længden af et pitstop-forløb blev derfor ændret fra 10 til 13 uger undervejs i projektperioden. Dette gav mere tid til opfølgning og samarbejde, efter at eleven havde afsluttet pitstop-forløbet.

Opfølgningen og det efterfølgende samarbejde viste sig at være vigtigt, fordi det ikke var alle elever, der kunne omsætte de ny erhvervede egenskaber fra Pitstop til noget, de kunne bruge i klassen. Det skyldtes bl.a., at eleven var den eneste, der havde ændret sig: *“Barnet kommer tilbage, og har ændret sig, mens klassen ikke er ændret”.* Det, at komme tilbage til klassen på fuld tid, krævede noget af eleven selv, men det krævede også, at klassen var indstillet på, at pitstop-eleven havde ændret sig. På den baggrund viste det sig, at samarbejdet mellem pitstop-medarbejdere og klasselærer var vigtigere end først antaget, så eleven ikke skulle falde tilbage til det “gamle” sociale mønster efter endt pitstop-forløb.

Samarbejdet nåede dog aldrig at blive helt optimalt. Både pitstop-medarbejdere og lærere giver udtryk for, at der ikke har været nok tid til opfølgning, efter at en elev har afsluttet sit pitstop-forløb. Evalueringen peger således på, at der i fremtidige projekter med fordel kan prioriteres tid til samarbejde til gavn for eleverne, hvor fokus er på, hvordan eleven kan fortsætte den positive udvikling sammen med sin klasse.

De forældre, der har deltaget i evalueringen, oplever da heller ikke, at samarbejdet mellem pitstop-medarbejderne og deres barns klasselærer var optimalt. Flere forældre oplever, at lærerne kunne gøre mere for at understøtte den udvikling, som eleven gennemgår i Pitstop. En forælder foreslår, at samarbejdet mellem pitstop-medarbejder og klasselærer kan styrkes ved, at klasselæreren deltager på de møder, som pitstop-medarbejderne afholder med elevernes forældre. På den måde får klasselæreren et indblik i, hvordan det går med eleven i Pitstop, og hvad der arbejdes med.

5.3. Samarbejde med andre fagpersoner

Da pitstop-projektet startede, var det planlagt, at PPR-psykologen skulle være med til at vurdere, hvilke børn der skulle visiteres til Pitstop. Ligeledes var det intentionen, at pitstop-medarbejderne skulle have løbende supervision af PPR-psykologen. Dette blev dog aldrig en realitet, da der var forskellige forhold, der gjorde sig gældende, fx sygdomsmeldinger og barsler.

Evalueringen viser, at der er stor enighed blandt de interviewede om, at en tilknyttet PPR-psykolog kan være en gevinst i lignende tværfaglige projekter. PPR-psykologen besidder den særlige viden på sit felt, og pitstop-medarbejderne oplevede, at de havde brug for faglig sparring og supervision fra en PPR-psykolog, som derigennem kunne være med til at kvalificere deres arbejde med eleverne.

5.4. Samarbejde mellem lærere og pædagoger, som ikke er involverede i projektet

Evalueringen viser, at tværfaglige skoleprojekter kan betyde et større kendskab og større åbenhed over for andre faggrupper. Dette gælder også for de medarbejdere, der ikke er direkte involverede i projektet. Tværfagligheden "smitter" så at sige. Det viste sig i løbet af den tid Pitstop kørte, at det blev mere og mere almindeligt for lærere og pædagoger at tale sammen om de fælles børn. En medarbejder fra Pitstop udtaler:

"Nu er det naturligt, at en lærer kigger forbi klubben – før troede børnene, at de havde gjort noget galt, hvis en lærer kiggede forbi. De ses på kryds og tværs nu, og det er vigtigt for børnene".

Skole- og klublederne er enige: *"Samarbejdet mellem lærere og pædagoger generelt, er kommet op på et helt andet niveau"*. Skole- og klublederne beskriver denne udvikling som en lang proces, hvor de selv og pitstop-medarbejderne måtte være forgangsmænd. Også skole- og klubleder er kommet tættere på hinanden i kraft af at have et fælles projekt: *"Vi har fået en Charlotte-ånd; en vi-ånd"*.

Selvom tværfagligheden et stykke hen ad vejen har "smittet" til de lærere og pædagoger, der ikke var involverede i Pitstop, viser evalueringen dog også, at den store gevinst ikke kommer af sig selv. Lærerne og pædagogerne er ganske vist blevet bedre til at tale sammen om børn, de er bekymrede for, men evalueringen viser, at der stadig er lang vej igen, før de interviewede parter vil betegne samarbejdet som optimalt. Flere forældre påpeger da også, at samarbejdet mellem lærere og pædagoger generelt burde styrkes. Forældrene har ikke oplevet den fremgang i samarbejdet mellem faggrupperne, som personalet peger på.

Der kan derfor argumenteres for, at hvis det tværfaglige samarbejde skal få et omfang og en karakter, som er optimal i forhold til at varetage børnenes behov bedst muligt, bør det ikke blot være et mål at opnå bedre samarbejde, men et selvstændigt indsatsområde. For selvom det tværfaglige samarbejde er blevet bedre, kunne der være gjort en endnu større indsats for at optimere det fra bl.a. ledelsens side. Medarbejderne er endvidere bekymrede for om det samarbejde, der er opbygget, vil blive holdt ved lige, hvis der ikke bliver gjort en indsats for at fastholde det. Samarbejdsrelationerne er ikke kun et spørgsmål om forskellige faglige kulturer, men også et praktisk spørgsmål, idet tværfagligheden vanskeliggøres af, at lærere og pædagoger ikke arbejder samtidig.

6. Effekter

Effekterne af Pitstop kan groft sagt inddeles i tre kategorier, nemlig faglige effekter, personlige effekter og sociale effekter.

- Faglige effekter dækker bl.a. over: Faglig kunnen, lektielæsning, bedre koncentrationssevne, større lærevillighed og stabilt fremmøde i skolen.
- Personlige effekter dækker bl.a. over: Bedre velvære, bedre selvværd/selvtillid, kendskab til egne grænser og evne til at sætte ord på oplevelser og følelser.
- Sociale effekter dækker bl.a. over: Evne til at samarbejde, hjælpsomhed, tolerance og nye roller/selvbilleder.

Det er meget forskelligt, hvilken effekt Pitstop har haft på de børn, der har deltaget, da der er en tendens til, at effekten på det enkelte barn afhænger af årsagen til, at barnet blev tilbudt et Pitstop-forløb. Børnene har generelt været i Pitstop af meget forskellige årsager. Årsagerne spænder fra manglende faglig interesse, dårlig koncentrationsevne og skoletræthed over lavt selvværd, dårlig selvtillid, manglende kendskab til egne grænser, manglende sociale kompetencer og mobning. Nogle børn var i Pitstop pga. flere forskellige årsager. Enkelte børn blev *placeret* i Pitstop, selvom de egentlig lå uden for målgruppen, fx på grund af alvorlige psykiske problemer. Da Pitstop ikke var gearret til at tage hånd om børn med den slags problemer, havde pitstop-forløbet ikke nogen særlig effekt på disse få elever. Disse elever har nu fået andre skoletilbud. Af de elever, der lå inden for Pitstops målgruppe, har de fleste opnået en eller anden effekt af Pitstop i større eller mindre grad.

6.1. Faglig effekt

Pitstop-medarbejderne og lærerne på skolen har oplevet, at Pitstop har haft en faglig effekt på nogle af eleverne. Det skyldes til dels de anderledes undervisningsmetoder, som fx læring gennem leg, men det skyldes også den faste struktur og de trygge rammer, som pitstop-medarbejderne skabte for børnene, og som gjorde dem i stand til at lære noget fagligt.

De faglige effekter har bl.a. givet sig til udtryk ved, at nogle af børnene er blevet bedre til fag som dansk og matematik. Et barn udtaler: *"Matematik. Det kunne jeg ikke før. Men nu kan jeg. Dividere og noget andet"*. Denne oplevelse deles af flere elever. Medarbejderne synes imidlertid ikke, at den største effekt har været inden for dansk og matematik, men mere inden for andre emner: *"De har lært at strukturere en opgave. De har lært masser af faglige ting, men ikke så meget dansk og matematik, men de har lært meget om computere og om samarbejde"*.

Flere børn er blevet mere lærevillige, fordi de har fået en tro på, at skolen er et godt sted at være, og at skolen vil dem det godt. Der er også børn, der har fået bedre koncentrationsevne. En elev siger: *"Nogle gange i skolen havde jeg svært ved at holde fokus, fordi jeg tænkte meget på frikvarter og ikke kunne holde fokus. Interviewer: Er du blevet bedre til at koncentrere dig i skolen? Elev: Ja det synes jeg"*.

Nogle børn er blevet gladere for skolen og har derved fået et mere stabilt fremmøde. En pitstop-medarbejder fortæller: *"En dreng er pludselig blevet glad for at gå i skole og kommer hver dag"*. En af eleverne siger selv: *"Før i tiden tænkte jeg: åh endnu en dag, men nu er jeg positiv og kan svare på spørgsmål i klassen"*.

6.2. Personlig effekt

Selvom Pitstop tilsyneladende har haft en faglig effekt på nogle børn, tyder det på, at den største effekt har været på det personlige plan. Det skyldes bl.a., at Pitstop generelt fungerede som et frirum for eleverne, hvor de fik ro, omsorg og tryghed og derigennem et generelt bedre velvære. Desuden har pitstop-medarbejderne arbejdet meget med børnenes selvværd, selvkendskab og evne til at sætte ord på følelser og oplevelser: *"Det vigtigste er nok, opdagede vi undervejs, at børnene hviler i sig selv, har selvtillid og en tro på, at de kan - ellers kan vi gøre nok så meget! Så mange af de øvelser, vi har lavet, handler meget om identitet, selvværd, selvtillid og samarbejde"*.

Interviewer: Hvad har du lært mest af, ved at være i Pitstop?

Elev: "Matematik. Det kunne jeg ikke før. Men nu kan jeg. Dividere og noget andet. Så blev det rigtig nemt, da Søren viste det på en anden måde". "Emma", elev i Pitstop

Pitstop-medarbejderne kan se den personlige effekt på mange af børnene:

"Børnene vil meget gerne være i Pitstop – de føler sig trygge, og de synes, at det er rigtigt godt. [...] Vi oplever dem som trygge. Alle børn vil meget gerne komme og være der, og de udvikler sig og siger pludselig meget mere. På den måde har der været en effekt på samtlige børn!"

Pitstop-medarbejderne siger også om eleverne: *"De har fået bedre selvværd og er derfor blevet bedre til at sige fra og sætte ord på ting. Man skal ikke bare råbe, skrigere eller mobbe, men sige fra på en ordentlig måde. Pitstop-medarbejderne har også bemærket, at nogle af børnene er blevet mere modige og nu tør stille sig op foran klassen og fremlægge deres ting."*

Nogle af børnene kan også selv se, at de har opnået en personlig effekt. Til spørgsmålet om, hvad Pitstop har betydet, svarer et af børnene: *"En følelse inden i der gør, at jeg har det bedre nu"*. Til samme spørgsmål om, hvad Pitstop har betydet, svarer en anden elev: *"Det har betydet en del, for jeg fik selvtillid. Jeg ved ikke, hvordan jeg skal forklare det. Interviewer: Ved du, hvad det var, der gjorde det? Elev: Nej... Jeg lærte mig selv bedre at kende. Jeg kender mig selv bedre på nogle punkter"*.

Lærerne har også bemærket, at nogle af eleverne har fået mere gå-på-mod og tro på sig selv. En lærer siger: *"Det, at børnene sidder med et godt resultat, har givet dem blod på tanden til at vise i klassen, hvad de kan! De har haft følelsen af, at når de kan gøre det i Pitstop, kan de også gøre det i skolen"*.

Børnenes forældre har også generelt oplevet, at børnene har opnået en personlig effekt af Pitstop. En forælder siger: *"Han er blevet bedre til at snakke og udtrykke sig og fortælle om følelser og oplevelser"*. En anden forælder udtaler: *"Hendes hidsighed er hun blevet bedre til at styre. Hun er faldet mere ned på jorden. Det er helt klart Pitstop, der har givet hende redskaber til at gå for sig selv, tælle til 10 eller på anden vis håndtere provokationer"*.

6.3. Social effekt

Evalueringen viser, at flere af eleverne også har opnået sociale effekter af Pitstop. De sociale effekter kommer nok især af, at børnene har fået en bedre forståelse for sig selv og for egne grænser, og det giver dem også en bedre forståelse for andre og en bedre evne til at samarbejde.

De sociale effekter har fx vist sig i børnenes omgang med andre børn. En forælder siger om

Jeg har ikke hentet hende på kontoret, siden hun stoppede i Pitstop. Hun er blevet bedre til at håndtere det, hvor hun førhen faredede i flæskek på de andre børn. De børn, der har været i Pitstop, har fortalt de andre børn, hvordan man gør i Pitstop – de metoder bruges også af de andre børn efter de har fortalt det ovre i klassen. "Ulla" – forældre til elev i Pitstop.

sin søn: *"Han har fået redskaber til at få venskaber uden for klassen"*. En anden forælder synes, at sønnen er blevet bedre til at skelne mellem drilleri og sjov, fordi han er blevet bedre til at læse andre børn: *"Nu kan han se, hvis han går over stregen. Han kan læse de andre og se, hvis de bliver kedede af det"*

Børnene er også i vid udstrækning blevet bedre til at samarbejde i skolen. Et af børnene siger: *"Vi kan samarbejde nu. Det har gjort en forskel. Nu kommer vi med forslag alle sammen. Vi siger bare: lad os se, hvor det fører hen. Hvis vi er i en gruppe, siger vi, at vi skal samarbejde, som vi har lært i Pitstop. Lad os se hvor samarbejdet fører hen, hvis det ikke bliver som vi vil, så starter vi bare om"*.

Evalueringen viser således, at de sociale effekter har haft betydning for elevernes evne til at deltage konstruktivt i undervisningen, og at eleverne har fået en mindre konfliktfyldt skolegang. De sociale effekter, kan således siges at påvirke de faglige effekter af pitstop-forløbet i positiv retning, bl.a. fordi flere af eleverne er blevet bedre til at samarbejde i undervisningen.

7. Metode i evalueringen

Evalueringen er udført på baggrund af et kvalitativt evalueringsdesign. Den kvalitative metode er valgt frem for en kvantitativ metode, fordi den egner sig bedre til denne type evaluering, hvor der er flere forskellige grupper af informanter: De forskellige grupper spiller hver især forskellige roller i Pitstop-projektet, og skal derfor have individuelt tilrettelagte interviews. Metoden betyder således, at der er foretaget kvalitative interviews af de vigtigste parter i projektet: Projektets fire medarbejdere, skoleleder og klubleder, tre lærere på skolen, der har haft elever i Pitstop, fire forældre, hvis børn har gået i Pitstop, og fire børn, der har gået i Pitstop. Formålet er at opsamle de gode og dårlige erfaringer, som de involverede parter har haft i forbindelse med Pitstop. Den valgte metode gør, at der ikke er tale om statistisk repræsentative resultater, men at der i stedet er tale om resultater, der giver et nuanceret billede af de forskellige informanters erfaringer med Pitstop.

Interviewene foregik ved henholdsvis fokusgruppeinterviews, dobbeltinterviews og enkeltinterview. Projektets medarbejdere blev interviewet samtidig i et fokusgruppeinterview, og det samme gjorde lærerne på skolen. Skolelederen og klublederen blev interviewet samtidig i et

dobbeltinterview. Fokusgruppe- og dobbeltinterviews har den fordel, at deltagerne ofte indgår i dialog med hinanden og har mulighed for at supplere og evt. modsige hinanden, så resultatet af interviewene bliver meget nuanceret. Forældrene og børnene blev interviewet individuelt. Enkeltinterviews har den fordel, at de som regel giver deltagerne de bedste betingelser for at levere så ærlige svar som muligt, samtidig med at informanterne ikke bliver påvirket af andres udsagn.

7.1. Valg af informanter

Nogle af informanterne var selvskrevne til at deltage i evalueringen, mens andre blev udvalgt. De fire medarbejdere var alle selvskrevne, og det samme var skolelederen og klublederen. Derimod var der mulighed for at vælge et antal lærere, blandt de lærere, der har afgivet elever til Pitstop, til at deltage i evalueringen. Der blev valgt tre lærere, som hver især har fået visiteret mere end én elev til Pitstop, og som har haft eleverne i fx dansk og matematik. Derudover skulle lærerne have nuancerede og repræsentative holdninger til og erfaringer med Pitstop.

Der var også mulighed for at vælge et antal forældre og børn til evalueringen, blandt de forældre og børn, der henholdsvis har haft et barn i Pitstop og har gået i Pitstop. Der blev valgt fire forældre ud fra følgende kriterier: De skulle kunne kommunikere på dansk, deres børn skulle have gået i Pitstop på nogle af de seneste hold (ikke de to første hold), og de skulle have forskellige holdninger til deres børns pitstop-forløb. Der blev valgt fire børn ud fra disse kriterier: De skulle have gået i Pitstop på et af de seneste hold, de skulle kunne reflektere over deres eget forløb i Pitstop og være villige til at tale om det, og de skulle helst ikke skille sig for meget ud i forhold til de andre elever i Pitstop.

7.2. Metodiske forbehold

Kontakten til de forældre og elever, der har deltaget i evalueringen, blev skabt af pitstop-medarbejderne ud fra de kriterier, der er nævnt ovenfor. Det kan derfor ikke udelukkes, at Pitstop-medarbejderne har haft en interesse i at fremstille et overvejende positivt billede af projektet, og derfor har udvalgt forældre og børn, som de var sikre på, ville fortælle "den gode historie". Dette var der dog ikke noget, der tydede på. Bl.a. var én af de forældre, der blev interviewet, kritisk overfor sit barns pitstop-forløb, fordi hun ikke mente, at hendes barn lå inden for Pitstops målgruppe.

7.3 Afgrænsninger i evalueringen

Flere relevante vinkler og problemstillinger er ikke blevet belyst i denne evaluering. Bl.a. er det fravalgt at interviewe lærere og pædagoger, der ikke var involverede i Pitstop. Det er således fravalgt at belyse, om de øvrige lærere og pædagoger i hhv. skolen og klubben har oplevet, at samarbejdet mellem de to faggrupper er blevet forstærket i projektperioden. Dette fravalg er foretaget af tidsmæssige årsager, selvom interview med lærere og pædagoger uden tilknytning til Pitstop kunne have vist andre vinkler og synspunkter på det tværfaglige samarbejde.

Der er i evalueringen heller ikke belyst de udfordringer, der var forbundet med, at skolen og klubben skulle have en dagligdag til at fungere mens projektet kørte. Eksempelvis har det haft en betydning for klubbens dagligdag, at Pitstop blev afholdt i klubbens lokaler, fordi nogle af lokalerne var i brug, når klubpædagogerne mødte på arbejde. Det har også haft betydning, at pitstop-pædagogerne havde fyraften, når de øvrige klub-pædagoger mødte på arbejde. Endelig har der været udfordringer forbundet med, at det har været vanskeligt for de to pitstop-pædagoger at skille arbejdet i Pitstop fra arbejdet i klubben. Eleverne fra Pitstop kom ofte og så i klubben om eftermiddagen/aftenen.

8. Perspektivering

Pitstop-projektet var et forsøg, som kørte i to år og nu er afsluttet. De fire medarbejdere var udvalgt, fordi de havde mange års erfaring i deres arbejde og fordi skole- hhv. klublederen troede på, at netop disse medarbejdere var de rigtige til at løfte opgaven. Den tilgang og det børnesyn, som de havde til eleverne i Pitstop, var baseret på lærernes og pædagogernes faglige erfaring og intuition. Der lå ikke noget forskningsmæssigt belæg for, at arbejdet med eleverne blev tilrettelagt, så det gav den størst mulige effekt.

I 2009 blev resultaterne af et større forskningsprojekt offentliggjort i *"Effekter af specialundervisningen"* af Egelund og Tetler (red.)¹, hvor effekterne af specialundervisningen i Danmark var undersøgt. Selvom Pitstop ikke er at betegne som specialundervisning, kan det alligevel være værd at se på, hvad forskningen siger på dette område. Der vil derfor i denne perspektivering blive set på, om de positive erfaringer, der er gjort i Pitstop-forløbet, kan understøttes af forskningen. På den måde kan det sandsynliggøres, om der er tale om effekter, der er kontekstuelle, dvs. om erfaringerne fra Pitstop med en vis sandsynlighed kan overføres til lignende projekter.

Ifølge Egelund og Tetler (red.), kan følgende faktorer identificeres som effektfulde ved specialpædagogiske tiltag:

- professionalisme og viden om specialpædagogik er afgørende
- klar arbejdsdeling og klare ansvarsforhold i forhold til undervisningen
- intern evaluering og brug af elevplaner
- undervisningsdifferentiering
- god relation til eleverne
- godt forældresamarbejde
- supervision af lærere
- god klasseledelse – balance mellem struktur og fleksibilitet

Først og fremmest peger forskningsprojektet på, at der er en klar sammenhæng mellem effekten af specialpædagogiske tilbud og den professionalisme, der ydes i indsatsen. Med dette menes, at medarbejderne har viden om specialpædagogik. Ingen af de fire medarbejdere havde imidlertid en kvalificeret viden om specialpædagogik. Tankegangen var da også, at pitstop-medarbejderne skulle sparre med og modtage supervision af en PPR-psykolog, for at kunne tilrettelægge den mest effektfulde indsats. Denne sparring og supervision blev dog ikke en realitet. I afsnittet om samarbejde peges der i evalueringen på, at det kan være en fordel i lignende projekter, at der tilknyttes en PPR-psykolog til sparring og supervision. Forskningsprojektet understøtter dermed denne betragtning. Endvidere peges der i forskningen på, at konsultativ bistand fra PPR er en af de faktorer, der er med til at øge effekten af specialpædagogisk bistand.

På den anden side viser evalueringen, at pitstop-medarbejdernes faglighed gjorde, at undervisningen byggede på flere af de principper, som fremføres som effektfulde i forskningsprojektet. Eksempelvis ses det i afsnittet om samarbejde, at pitstop-medarbejderne tidligt i forløbet blev bevidst om, at en klar og defineret arbejdsdeling mellem pædagoger og lærere var en fordel, fordi hver faggruppe havde særlige kompetencer, som med fordel kunne udnyttes i stedet for at søge at tilnærme sig hinanden rent fagligt. Bl.a. var det lærerne, der stod for undervisningen i dansk og matematik. Ansvarsfordelingen var samtidig med til at skabe tydelighed og struktur for eleverne. Egelund og Tetler viser, at netop en klar rolle- og ansvarsfordeling i forhold til undervisningens gennemførelse, er en af de faktorer, der indvirker positivt på effekten af specialpædagogiske tiltag.

Struktur og forudsigelighed var ligeledes et af de virkemidler, der blev brugt i Pitstop. Børnene skulle opleve, at dagen var forudsigelig. På den anden side lærte pitstop-medarbejderne, at der også skulle være fleksibilitet nok i programmet til, at planerne kunne ændres, hvis der var behov for det, enten for enkelte elever eller for hele holdet. Denne kombination af struktur og fleksibilitet kaldes i forskningsprojektet for 'god klasseledelse', som er med til at påvirke effekten af indsatsen i positiv retning.

Evalueringen viser, at ved at kombinere de 2 fagligheder, fik man ikke blot 2 + 2 til at blive 4, man fik 5. Der opstod en ny fælles faglig indsigt, som følge af nødvendigheden af at kunne handle anderledes, når situationen krævede det. På den ene side er struktur nødvendig i et undervisningsforløb, på den anden side, er det nødvendigt at kunne fravige strukturen, hvis man skal kunne håndtere disse elevers adfærd, der ofte er en følge af deres livsbetingelser.

¹ Udgivet af Danmarks Pædagogiske Universitetsforlag

Medarbejderne i Pitstop gjorde brug af løbende intern evaluering og elevplaner, hvilket også er et af de punkter, der fremgår af listen over effektfulde tiltag ovenfor. Som det ses i afsnittet om metoder, blev elevplanerne brugt til, at indsatsen for den enkelte elev hang sammen med skolens arbejde før og efter pitstop-forløbet, og til at vurdere, om eleven havde opnået en effekt af forløbet. Den interne evaluering foregik også ved, at pitstop-medarbejderne holdt evaluerende møder hver dag og skrev logbog over dagen.

Endelig peger Egelund og Tetler i forskningsprojektet på, at gode relationer til eleverne og godt forældresamarbejde kan identificeres som effektfulde. Disse to virkemidler blev der ligeledes arbejdet med i Pitstop: medarbejderne fik et tæt forhold til alle eleverne, dels på grund af fællesskabet under morgenmaden, dels som en følge af den tætte kontakt, der var mulig ved at have så få elever i Pitstop, og dels ved, at lærere og pædagoger ofte selv tog del i øvelserne sammen med eleverne. Forældresamarbejdet blev etableret ved hjemmebesøg før og efter pitstop-forløbet samt afslutning af hvert hold, hvor forældrene deltog. Ligeledes skrev forældrene under på en forældrekontrakt (se metodeafsnittet i evalueringen).

Alt i alt viser evalueringen, at der i Pitstop er brugt mange af de samme teknikker og tilgange, som der peges på som effektfulde i forskningsprojektet om effekterne af specialundervisning. Det kan derfor med en vis sandsynlighed hævdes, at flere af de gode erfaringer fra Pitstop kan overføres til lignende samarbejdsprojekter. Der er derimod ikke forskningsmæssigt belæg for, at de konkrete metoder, som blev benyttet i Pitstop er mere effektfulde end andre metoder.